

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО»
РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ПІДТРИМКИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Бражнікова Т. О.

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ
ФОРМИ НАВЧАННЯ
В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЗАКЛАДУ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД**

Навчально-методичний посібник

*Друкується за рішенням науково-методичної ради
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(від 08 жовтня 2019 року, протокол № 4)*

Кропивницький
2020

Бражнікова Т. О. Впровадження інклюзивної форми навчання в освітній простір закладу дошкільної освіти: компетентнісний підхід / Т. О. Бражнікова. – Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2020. – 32 с.

У навчально-методичному посібнику висвітлено загальні підходи до інклюзії в закладі дошкільної освіти; поняття «діти з особливими освітніми потребами»; діяльність інклюзивно-ресурсних центрів щодо створення відповідних умов дитині з особливими освітніми потребами; діяльність асистента вихователя закладу дошкільної освіти. Запропоновано зразок регулюючих документів щодо організації інклюзивного навчання в закладі дошкільної освіти (Новоукраїнський комунальний дошкільний навчальний заклад № 5 «Берізка» Новоукраїнської міської ради Кіровоградської області); заповнення Індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами (Краснова Катерина Олексіївна, асистент вихователя інклюзивної групи Новоукраїнського комунального дошкільного навчального закладу № 5 «Берізка» Новоукраїнської міської ради Кіровоградської області).

Видання рекомендоване методистам методичних кабінетів (центрів) органів управління освітою райдержадміністрацій, виконавчих комітетів міських рад міст обласного значення, міських, селищних, сільських рад об'єднаних територіальних громад та педагогічним працівникам закладів дошкільної освіти, які впроваджують інклюзивну освіту, для ознайомлення та використання під час створення умов та забезпечення участі дітей з особливими освітніми потребами у загальному освітньому середовищі за місцем свого проживання.

Рецензенти:

Наталія ТАРАПАКА - завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», доцент, кандидат педагогічних наук;

Людмила ШОСТАК - директор комунального закладу «Міський інклюзивно-ресурсний центр» Новоукраїнської міської ради Кіровоградської області.

Відповідальна за випуск – Корецька Л. В.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Діяльність закладу дошкільної освіти у напрямі забезпечення права дитини на освіту.....	5
Діти з особливими освітніми потребами.....	7
Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини...	10
Організація інклюзивного навчання в закладі дошкільної освіти.....	13
Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.....	15
Індивідуальна програма розвитку.....	17
Асистент вихователя закладу дошкільної освіти.....	23
Додатки.....	27

ВСТУП

Сьогодні на державному рівні велика увага приділяється забезпеченню рівного доступу до якісної освіти за місцем проживання осіб з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю. Вирішенням даного питання є впровадження інклюзивної форми навчання у закладах, що розглядається як сучасний і перспективний напрям розвитку освіти. Інклюзивне навчання спрямоване на створення необхідних умов, що сприяють розвитку особливості дитини, засвоєнню нею знань, умінь і навичок, успішній адаптації, її самореалізації та інтеграцію в соціум.

Інклюзивна освіта (інклюзія – inclusion (англ.) – залучення) передбачає створення освітнього середовища, яке відповідало б потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її розвитку. Сьогодні, на жаль, в закладах дошкільної освіти недостатньо уваги приділяється дітям з особливими освітніми потребами та створенню інклюзивного освітнього середовища.

У посібнику описаний педагогічний досвід практичного впровадження інклюзивного навчання в освітній простір закладу дошкільної освіти, носієм якого є Краснова Катерина Олексіївна, асистент вихователя інклюзивної групи Новоукраїнського комунального дошкільного навчального закладу № 5 «Берізка» Новоукраїнської міської ради Кіровоградської області.

Представлений досвід роботи відповідає засадам державної політики у сфері освіти, принципам освітньої діяльності та вимогам сьогодення щодо створення доступності закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами. Зокрема, у статті 6 Закону України «Про освіту» йде мова про забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності та про розвиток інклюзивного освітнього середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами.

Висвітлення практичних кроків впровадження інклюзивної форми навчання в закладах дошкільної освіти сприяє застосуванню єдиних підходів та виробленню алгоритму, що дасть змогу усунути всі можливі перешкоди та бар'єри на шляху до участі дітей з особливими освітніми потребами у загальному освітньому середовищі за місцем свого проживання.

Перспективний педагогічний досвід визначається створеною успішною повноцінною системою включення дитини з особливими освітніми потребами в загальний освітній простір. Досвід можна вважати оптимальним, адже в цілому вивчення стосувалося результатів практичного впровадження інклюзивної форми навчання в заклад дошкільної освіти. В ході забезпечення індивідуалізації освітнього процесу для дитини з особливими освітніми потребами відбувався підбір технологій, форм, методів та ін. Результат такої діяльності дав можливість використовувати найефективніше та представити напрацювання щодо вирішення питань підготовки педагогічного колективу, дітей до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами; організації освітнього процесу в інклюзивній групі; ведення документації супроводу дитини з особливими освітніми потребами; організації корекційно-розвиткових занять у закладі дошкільної освіти при інклюзивній формі навчання.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У НАПРЯМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ДИТИНИ НА ОСВІТУ

Стаття 3 Закону України «Про освіту» передбачає права на освіту, зокрема:

- кожен має право на якісну та доступну освіту;
- в Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак;
- держава створює умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а також забезпечує виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб таких осіб у сфері освіти [6].

У напрямі забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами у складі закладів дошкільної освіти можуть створюватися спеціальні та **інклюзивні групи** для розвитку дітей з порушеннями слуху, зору, мови, опорно-рухового апарату, інтелекту, затримкою психічного розвитку [2].

Одним із основних завдань законодавства України про дошкільну освіту є забезпечення права дитини, у тому числі дитини з особливими освітніми потребами, на доступність і безоплатність здобуття дошкільної освіти [3].

Доступність здобуття освіти характеризується наявністю достатньої та розгалуженої мережі закладів освіти, у яких можуть здобувати освіту різні категорії населення, в тому числі з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів. Доступність також забезпечує виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації права на освіту і задоволенню потреб в освітньому процесі.

Стаття 2. Основні завдання законодавства України про дошкільну освіту (Закон України «Про дошкільну освіту»)

Безоплатність освіти як конституційна гарантія реалізації права на освіту означає можливість здобуття освіти в державних і комунальних закладах освіти без внесення плати у будь-якій формі за освітні послуги визначених законодавством рівня, змісту, обсягу і в межах тих видів освіти, безоплатність яких передбачена частиною третьою статті 53 Конституції України. Виходячи з положень частин другої, третьої статті 53 Конституції України, за якими освіта є обов'язковою і безоплатною, витрати на забезпечення освітнього процесу в державних і комунальних закладах освіти здійснюються на нормативній основі за рахунок коштів відповідних бюджетів у повному обсязі.

Доступність та безоплатність дошкільної освіти дітям з особливими освітніми потребами повинна бути із врахуваннями особливостей їх

інтелектуального, соціального і фізичного розвитку у тій формі, яка для них є найбільш зручною та ефективною.

Інклюзивне навчання в закладі дошкільної освіти організовується з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами дошкільного віку на освіту за місцем проживання, соціальну адаптацію та підготовку до отримання наступного рівня освіти [4]. Зокрема інклюзивна форма навчання забезпечує задоволення освітніх, соціальних потреб, організацію корекційно-розвиткової роботи для дітей з особливими освітніми потребами.

Стаття 3. Державна політика у сфері дошкільної освіти (Закон України «Про дошкільну освіту»)

Варто зазначити, виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти стосовно дітей з особливими освітніми потребами забезпечується з урахуванням їхніх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних психічних і фізичних можливостей та у тій формі, яка для кожної дитини є найбільш оптимальною.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII / Верховна Рада України (із змінами і доповненнями станом на 09.08.2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад: Постанова Кабінету Міністрів України від 12. 03. 2003 р. № 305 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF>.

3. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 року № 2628-III / Верховна Рада України (із змінами і доповненнями станом на 16.07. 2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.

4. Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.04. 2019 року № 530 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF>.

ДІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Інклюзивне навчання – це система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників [1].

У визначенні не має поняття «дитина з особливими освітніми потребами», але інклюзивне навчання спрямоване саме на таку категорію дітей.

Особа з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту [1].

У міжнародних правових документах, державних законодавчо-нормативних актах соціального спрямування у багатьох країнах до категорії осіб з особливими освітніми потребами відносяться:

- діти-інваліди;
- діти із соціальними проблемами;
- діти з незначними порушеннями;
- обдаровані діти [2, с. 35].

Відповідно до класифікації ЮНЕСКО, до дітей з особливими освітніми потребами відносять дітей, які мають такі порушення розвитку:

- емоційні і поведінкові порушення;
- труднощі в навчанні;
- розлади мови і спілкування;
- фізичні/нейромоторні порушення;
- затримку/обмеження можливостей інтелектуального розвитку;
- порушення зору/слуху.

Цей список доповнюється іншими чинниками, які становлять потенційний ризик для дітей бути виключеними з освітнього процесу:

- діти, які ростуть в несприятливому середовищі;
- діти, які належать до груп етнічних меншин;
- діти вулиці;
- діти з поведінковими порушеннями [4, с. 21].

З метою приведення у відповідність п. 20 статті 1 Закону України «Про освіту» [1] на початку 2018 року Міністерство освіти і науки України пропонувало для громадського обговорення проєкт Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку деяких категорій осіб з особливими освітніми потребами».

Відповідно до проєкту до категорії осіб з особливими освітніми потребами, які потребують додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі, наприклад, належать:

- ✓ особи, які потребують відновлення стану здоров'я у закладах загальної середньої освіти санаторного типу;
- ✓ особи, які мають статус внутрішньо переміщених;
- ✓ діти-біженці та діти, які потребують додаткового та тимчасового захисту;
- ✓ особи, які здобувають(ли) повну загальну середню освіту мовою, що не належить до слов'янської групи мов та ін.

У нормативно-правових документах України ототожнюють два поняття «діти з особливими освітніми потребами» та «діти з особливостями (або порушеннями) психофізичного розвитку».

Зокрема, у Положенні про дошкільний навчальний заклад зазначено: діти з особливими освітніми потребами – діти з порушеннями слуху, зору, мови, опорно-рухового апарату, інтелекту, затримкою психічного розвитку [3].

Діти з особливостями (порушеннями) психофізичного розвитку мають відхилення від нормального фізичного та/або психічного розвитку, зумовлені вродженими чи набутими розладами.

Залежно від типу порушення виділяють такі категорії дітей:

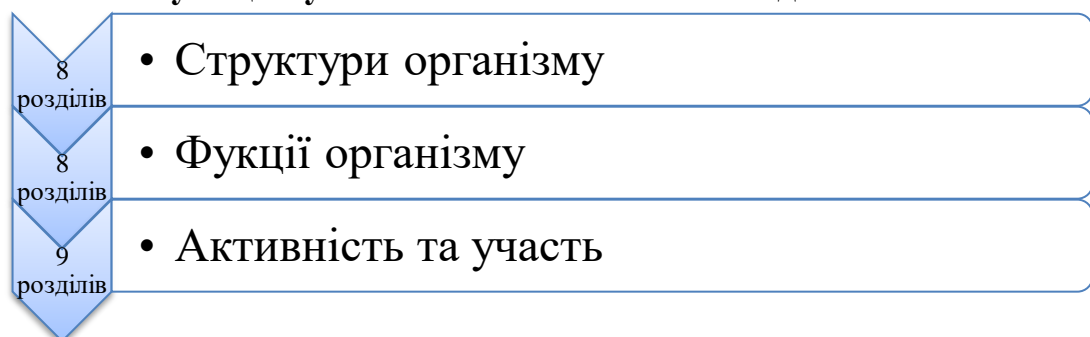
- з порушеннями слуху (глухі, оглухлі, зі зниженим слухом);
- з порушеннями зору (сліпі, осліплі, зі зниженим зором);
- з порушеннями інтелекту (розумово відсталі, із затримкою психічного розвитку);
- з мовленнєвими порушеннями;
- з порушеннями опорно-рухового апарату;
- з емоційно-вольовими порушеннями;
- зі складною структурою порушень [2, с. 37].

У напрямках міжнародних стандартів та уточнення поняття «особа з особливими освітніми потребами» наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23.05. 2018 р. № 981 був затверджений переклад Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (далі – МКФ-ДП) [5]. Медичні, соціальні, освітні та інші заклади, які мають відношення до охоплення всього комплексу життєдіяльності дітей від народження до 18 років, поступово переходять на зазначену класифікацію.

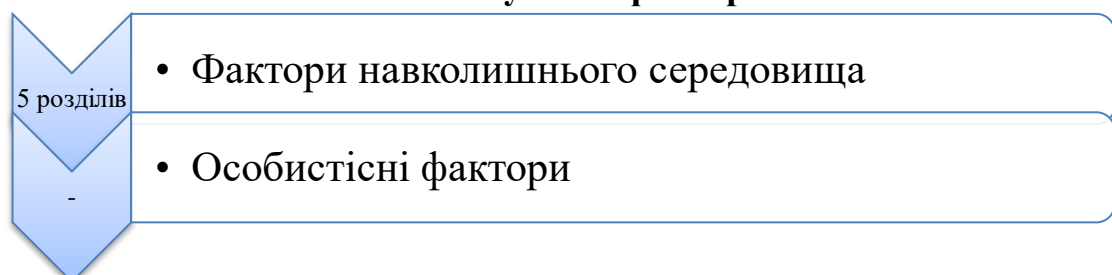
МКФ-ДП призначена для обліку характеристик розвитку дитини та впливу на неї навколишнього середовища та зосереджує увагу на таких ключових питаннях: дитина у контексті сім'ї, затримка розвитку, участь, фактори навколишнього середовища.

У МКФ-ДП здійснюється розмежування на дві частини «Функціонування та обмеження життєдіяльності» і «Контекстуальні фактори».

Функціонування та обмеження життєдіяльності

Контекстуальні фактори

Для того, щоб зрозуміти особливі освітні потреби осіб за МКФ-ДП, необхідно дотримуватися **алгоритму прийняття рішення**:

1) пояснення та узгодження запиту батьків;	4) визначення ключової проблеми;
2) мотивація дитини;	5) аналіз причин на трьох рівнях;
3) оцінка можливостей дитини;	6) формування терапевтичної мети;
	7) планування втручання.

Розберемо детально деякі із пунктів алгоритму.

Оцінка можливостей дитини (пункт 3) проходить за трьома сферами:

I. Домени активності та участі.

II. Домени структури та функції.

III. Фактори навколишнього середовища.

Аналіз причин на трьох рівнях (пункт 5):

- рівень розвитку дитини;
- оцінка можливостей у «ситуації на сьогодні»;
- сильні та слабкі сторони дитини.

У будь-якому випадку особливі освітні потреби будуть зрозумілі лише в тому випадку, коли вони достатньо описані, як це передбачається у Висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини. Такий висновок надається Інклюзивно-ресурсним центром [6].

У п.6 Висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини зазначається оцінка фізичного, мовленнєвого розвитку, когнітивної, емоційно-вольової сфери та оцінка освітньої діяльності у трьох напрямках: компетенція (знання, здібності, уміння, навички), потреби, рекомендації.

Хоча Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини має інформацію «Загальні висновки» (п. 7), для педагога більш інформаційним пунктом буде попередній.

Ознайомившись із Висновком про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, педагогічний працівник вже має певні уявлення про особливі освітні потреби дитини.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII / Верховна Рада України (із змінами і доповненнями станом на 09.08.2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник:/за заг. ред. Колупаєвої А. А. – К.: «А. С. К.», 2012. – 308 с.

3. Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад: Постанова Кабінету Міністрів України від 12. 03. 2003 р. № 305 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF>.

4. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник/ За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ: 2018. – 252 с.

5. Про затвердження перекладу Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.05. 2018 р. № 981.

6. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07. 2017 р. № 545 // Офіційний вісник України. – 2017. - № 61, стор. 48, стаття 1859.

ВИСНОВОК ПРО КОМПЛЕКСНУ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНУ ОЦІНКУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини (далі – Висновок) видається Інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ).

- установа, що утворюється з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, *шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини*, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу.

Завданнями ІРЦ є:

- ✓ *проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини (далі – комплексна оцінка);*
- ✓ надання психолого-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами;
- ✓ здійснення системного кваліфікованого супроводу забезпечення здобуття освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Мета проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини: виявлення особливих освітніх потреб дитини, розроблення рекомендацій щодо програми навчання, виховання та розвитку дитини; визначення особливостей організації психолого-педагогічної допомоги відповідно до потенційних можливостей психофізичного розвитку дитини.

При зверненні батьків (одного з батьків) або законних представників дитини для проведення комплексної оцінки фахівець центру обговорює та визначає дату, час та місце проведення комплексної оцінки.

Комплексна оцінка повинна бути проведена **не пізніше ніж протягом місяця** з моменту подання письмової заяви щодо проведення комплексної оцінки.

У разі первинного зарахування дитини до закладу освіти необхідно завчасно (за шість місяців до початку навчального року) пройти комплексну оцінку в ІРЦ та отримати рекомендації фахівців; визначитися із закладом освіти

в якому буде отримувати освітні послуги дитина; повідомити керівника обраного закладу з метою створення належних умов навчання, виховання та розвитку.

Комплексна оцінка проводиться при наявності:

✓ письмової заяви батьків (одного з батьків) або законних представників дитини та/або особистої заяви (для дітей віком від 16 до 18 років) щодо проведення комплексної оцінки;

✓ письмової згоди батьків (одного з батьків) або осіб, які їх замінюють щодо надання дозволу на обробку персональних даних дитини;

✓ документів, що посвідчують особу батьків (одного з батьків) або законних представників;

✓ документів, що посвідчують особу дитини (свідоцтво про народження дитини та/або паспорт);

✓ індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (у разі інвалідності);

✓ форми первинної облікової документації №112/0 «Історія розвитку дитини»;

✓ документів щодо додаткових обстежень дитини (довідка від психіатра та ін.);

«Індивідуальна програма реабілітації дитини-інваліда», затверджена наказом МОЗ України від 08.10.2007 № 623
«Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання», зареєстрована в Міністерстві юстиції України
19 жовтня 2007 р. за №1197/14464.

Форма первинної облікової документації № 112/о «Історія розвитку дитини» призначена для ведення записів щодо розвитку і стану здоров'я дітей та медичного обслуговування.

у випадку коли дитина здобуває дошкільну або загальну середню освіту додатково подається:

✓ психолого-педагогічна характеристика дитини із зазначенням динаміки та якості засвоєння знань під час навчання, підготовлена відповідним педагогічним працівником та затверджена керівником відповідного навчального закладу;

✓ продукти навчальної діяльності дитини (малюнки, зошити з навчальних предметів);

у випадку коли дитина отримує (отримувала) психолого-педагогічну допомогу додатково подається:

✓ попередні рекомендації щодо проведення психолого-педагогічної допомоги;

✓ висновки
відповідних фахівців
щодо результатів
надання психолого-
педагогічної
допомоги із
зазначенням динаміки
розвитку дитини згідно з Індивідуальною програмою розвитку;
✓ портфоліо.

Портфоліо – це накопичувальна система оцінювання,
що передбачає формування умінь дітей ставити цілі,
планувати і організовувати власну освітню діяльність.

Комплексна оцінка проводиться за обов'язкової участі батьків (одного з батьків) або законних представників дитини та в атмосфері довіри, доброзичливості із врахуванням фізичного та емоційного стану дитини, індивідуальних особливостей її розвитку, віку, місця проживання, мови спілкування.

Напрями комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини

- ✓ оцінка фізичного розвитку дитини;
- ✓ оцінка мовленнєвого розвитку дитини;
- ✓ оцінка когнітивної сфери дитини;
- ✓ оцінка емоційно-вольової сфери дитини;
- ✓ оцінка навчальної діяльності дитини.

У разі потреби фахівці центру можуть проводити комплексну оцінку за іншими напрямками, зокрема визначення рівня соціальної адаптації, взаємовідносин з однолітками, дорослими та ін.

У **Висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини** зазначаються:

- ✓ загальні дані про дитину (ПП, дата народження, адреса проживання, найменування закладу освіти який відвідує);
- ✓ дані про сім'ю дитини (батьків (одного з батьків) або законних представників, братів, сестер);
- ✓ умови виховання в сім'ї;
- ✓ інформація про стан здоров'я дитини (розвиток дитини/анамнез, медичний діагноз);
- ✓ заклади освіти, в яких навчалася/навчається дитини;
- ✓ напрями проведення комплексної оцінки (компетенція (знання, здібності, уміння, навички), потреби, рекомендації);
- ✓ загальні висновки (наявність особливих освітніх потреб, коротка інформація про особливості дитини, визначення навчальної програми та програми за якою будуть проводитися корекційно-розвиткові заняття, режим перебування в закладі освіти, напрями психолого-педагогічної допомоги);
- ✓ рекомендації (вказування заходу, періоду виконання та відповідального за проведення);
- ✓ дані про фахівців інклюзивно-ресурсного центру, які проводили оцінку.

Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини складається у трьох примірниках та реєструється у журналі обліку висновків про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Два примірника висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини отримують батьки (один з батьків) або законні представники дитини з особливими освітніми потребами, за заявою яких (якого) її проведено. **Один примірник батьки (один з батьків) або законні представники дитини з особливими освітніми потребами подають перед зарахуванням дитини до обраного закладу освіти.**

Один примірник та електронний варіант висновку про комплексну оцінку зберігається в інклюзивно-ресурсному центрі.

Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини є підставою для складання для неї індивідуальної програми розвитку та надання їй психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Інклюзивна група закладу дошкільної освіти утворюється засновником (засновниками) в обов'язковому порядку. Засновник (засновники) закладу за умови утворення інклюзивної групи має забезпечити в установленому законодавством порядку:

приведення території закладу, будівель та приміщень у відповідність із вимогами державних будівельних норм щодо закладів дошкільної освіти та інклюзивності;

створення відповідної матеріально-технічної та навчально-методичної бази, у тому числі необхідні навчально-методичні і навчально-наочні посібники, навчально-дидактичне та ігрове обладнання;

утримання відповідного штату працівників, зокрема асистента вихователя інклюзивної групи;

облаштування ресурсної кімнати для проведення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять.

Зарахування дитини з особливими освітніми потребами до інклюзивної групи здійснюється за письмовим зверненням батьків або законних представників особи з особливими освітніми потребами. До заяви додається копія свідоцтва про народження дитини; медична довідка лікаря-педіатра або сімейного лікаря закладу охорони здоров'я, в якому спостерігається дитина, із зазначенням того, що вона здорова і може відвідувати заклад; картка профілактичних щеплень та висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини. За наявності у дитини інвалідності подаються копії:

Картка профілактичних
щеплень (форма № 063/о)

- медичного висновку про дитину з інвалідністю наданої лікарсько-консультативною комісією або посвідчення особи, яка одержує соціальну допомогу;
- індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності).

При наявності заяви та пакету відповідних документів у закладі дошкільної освіти створюється інклюзивна група (додаток 1).

Відповідно до Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою КМУ від 10 квітня 2019 року № 530, для забезпечення ефективності освітнього процесу кількість дітей з особливими освітніми потребами має становити не більше трьох осіб, зокрема:

одна - три дитини з числа дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, із затримкою психічного розвитку, зниженим зором, слухом, легкими інтелектуальними порушеннями тощо;

не більше двох осіб з числа дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення тощо;

не більше однієї дитини із складними порушеннями розвитку.

У випадку організованої інклюзивної форми навчання дитина з особливими освітніми потребами отримує психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги.

Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини та індивідуальної програми розвитку. Додаткові послуги надаються педагогічними працівниками закладу дошкільної освіти та/або фахівцями інклюзивно-ресурсного центру.

Контроль за наданням психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та станом виконання завдань, визначених в індивідуальній програмі розвитку здійснює директор закладу дошкільної освіти/вихователь-методист.

Кількість додаткових занять залежить від віку, ступеня складності порушень, індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дитини. Додаткових занять може бути від двох до восьми на тиждень відповідно до висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Години, передбачені для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дитину з особливими освітніми потребами у закладі дошкільної освіти.

Тривалість психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять визначається відповідно до віку дітей та виду діяльності за освітніми лініями.

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги можуть надаватися як індивідуально, так і в групі наповнюваністю двоє-шестеро дітей з урахуванням однорідності порушень та індивідуальних особливостей.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII / Верховна Рада України (із змінами і доповненнями станом на 09.08.2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад: Постанова Кабінету Міністрів України від 12. 03. 2003 р. № 305 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF>.
3. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 року № 2628-III / Верховна Рада України (із змінами і доповненнями станом на 16.07. 2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
4. Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.04. 2019 року № 530 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF>.
5. Щодо організації діяльності інклюзивних груп в закладах дошкільної освіти: лист Міністерства освіти і науки України від 13.11. 2018 року № 1/9-691 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/list-mon-shodo-organizaciyi-diyalnosti-inklyuzivnih-grup-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti>.

КОМАНДА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

При організації інклюзивної групи у закладі дошкільної освіти дуже важливо забезпечити належний супровід дітей з особливими освітніми потребами. В цілому, належний супровід полягає у правильній організації діяльності команди індивідуального супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

Команда індивідуального супроводу дитини з особливими освітніми потребами (далі – команда) формується директором закладу на початок освітнього процесу та затверджується (додаток 2). Команда здійснює свою діяльність відповідно до Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми в закладі загальної середньої та дошкільної освіти [1]. У вказаному наказі зазначена інформація про примірний склад учасників команди, організацію роботи команди, принципи діяльності, завдання команди, основні функції учасників команди, організацію надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дитині з особливими освітніми потребами.

У закладі дошкільної освіти команда індивідуального супроводу може включати постійних учасників та залучених:

- постійні учасники: директор або вихователь-методист, вихователь, асистент вихователя, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-дефектолог вчитель-реабілітолог та батьки дитини;

- залучені учасники: медичний працівник закладу освіти, лікар, асистент дитини, спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей тощо.

Вчитель-дефектолог з урахуванням освітніх потреб дитини з особливими освітніми потребами, зокрема вчитель-логопед, тифлопедагог, сурдопедагог, корекційний педагог (олігофренопедагог).

Вчитель-логопед – фахівець, який працює з дітьми з особливостями мовленнєвого розвитку.

Тифлопедагог – фахівець, який працює з дітьми з особливостями зорової функції.

Сурдопедагог – фахівець, який працює з дітьми з особливостями слухової функції.

Корекційний педагог (олігофренопедагог) – фахівець, який працює з дітьми з інтелектуальними порушеннями.

Вчитель-реабілітолог – фахівець, який працює з дітьми з особливостями опорно-рухового апарату.

Загальне керівництво команди покладається на директора/вихователя-методиста, який несе відповідальність за виконання покладених на команду завдань та розподіл функцій між її учасниками.

Однією з організаційних форм діяльності команди є засідання її учасників, яке проводиться не менше трьох разів на навчальний рік. Зазвичай головою засідання команди є директор/вихователь-методист. За потреби кожен учасник команди може ініціювати додаткову зустріч та в такому випадку скликається позачергове засідання команди. Під час засідання кожен член команди повинен висловити свою думку щодо розвитку дитини з особливими освітніми потребами, потреб, потенційних можливостей тощо.

Рішення засідання команди приймаються за результатами колегіального обговорення інформації учасників відкритим голосуванням (за умови присутності на засідання не менше 2/3 від загального складу). Рішення засідання команди оформлюється протоколом, який веде секретар засідання (із числа постійних учасників команди). Протокол засідання підписується головою, секретарем та всіма учасниками засідання.

Команда повинна виконувати наступні завдання:

- збір інформації про особливості розвитку дитини, її інтереси, труднощі, освітні потреби на етапі створення, реалізації та моніторингу виконання Індивідуальної програми розвитку;
- визначення напрямів психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг, що можуть бути надані в межах закладу освіти на підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини та забезпечення надання цих послуг;

Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 р. № 609 «Про затвердження примірнього положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти»

- розроблення Індивідуальної програми розвитку для дитини з особливими освітніми потребами та моніторинг її виконання з метою коригування та визначення динаміки розвитку дитини;
- надання методичної підтримки педагогічним працівникам закладу освіти щодо навчання, виховання та розвитку дитини з особливими освітніми потребами;
- створення належних умов для інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в освітнє середовище;
- проведення консультативної роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами щодо особливостей їх розвитку, навчання та виховання;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи у закладі освіти серед педагогічних працівників, батьків і дітей з метою недопущення дискримінації та порушення прав дитини, формування дружнього та неупередженого ставлення до дітей з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06. 2018 р. № 609 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psiologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti>.

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ

Для забезпечення індивідуалізації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами складається Індивідуальна програма розвитку (ІПР) (додаток 3). ІПР складається командою психолого-педагогічного супроводу, відповідно до висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини та індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності).

Індивідуальна програма розвитку – документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання [1].

Примірний зразок ІПР представлений у додатку до Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 року № 530.

Відповідно до висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини та інших документів команда індивідуального супроводу

впродовж 2-х тижнів з моменту початку освітнього процесу складає індивідуальну програму розвитку. ІПР затверджується директором закладу дошкільної освіти та переглядається тричі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування [2].

Розділ I ІПР включає загальні відомості:

Прізвище, ім'я, по батькові дитини _____

Дата народження _____

Прізвище, ім'я, по батькові батьків або інших законних представників дитини

Телефон _____

Адреса проживання _____

Дата зарахування до закладу _____

Група _____

Розділ II. Відомості про особливості розвитку дитини.

У даному розділі вказується інформація про стан здоров'я дитини, яка переноситься із довідки медичної установи. Також, вказується фізичний, мовленнєвий розвиток дитини, особливості когнітивної, емоційно-вольової сфери, наявний рівень освітньої діяльності, знань, умінь, навичок та здібностей, а також інформація про особливі освітні потреби.

Розділ стосується особливостей розвитку дитини, які зазначені в офіційних документах (медична довідка лікаря-педіатра або сімейного лікаря закладу охорони здоров'я; висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини; попередня індивідуальна програма розвитку; педагогічна/психологічна/логопедична характеристика дитини; індивідуальна програма реабілітації дитини з інвалідністю; результати психолого-педагогічних вивчень дитини).

Розділ III. Додаткові освітні та соціальні потреби дитини (додаткова підтримка асистентом дитини, супровід соціальним працівником тощо).

Потреба у додатковій підтримці дитини асистентом вихователя/асистентом дитини визначається фахівцями інклюзивно-ресурсного центру та зазначається у висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини. При організації інклюзивного навчання у закладі освіти необхідно враховувати, що асистент вихователя не є персональним педагогом дитини (дітей) з особливими освітніми потребами. Асистент вихователя надає допомогу вихователю в організації освітнього процесу в групі, допомагає дітям з особливими освітніми потребами концентрувати увагу, сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю тощо [3].

Розділ IV. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги.

Психолого-педагогічні послуги – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, реабілітаційних установ системи

охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру [1].

Корекційно-розвиткові послуги (допомога) – це комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямовані на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення [1].

Додаткові освітні послуги ґрунтуються на таких принципах:

- відповідність віковим, потенційним можливостям дитини: діяльність має бути організована на достатньому рівні складності з урахуванням потенційних можливостей дитини (її віку, досвіду, ООП тощо);

- дотримання послідовності та наступності: заняття проводяться поетапно, кожне заняття має враховувати попереднє та поступово удосконалювати досягнення дитини;

- оптимального поєднання групового характеру навчання з індивідуальним підходом: врахування під час вибору методів і прийомів роботи, індивідуальних завдань та інструкцій до них;

- створення атмосфери емоційного комфорту для кожної дитини, виявлення доброзичливості, зацікавленості в досягненні нею успіхів в освітньому процесу – є засобом стимулювання дитини до навчання, формування віри у свої можливості;

- співпраця педагогів, залучення фахівців і батьків: цілі корекційно-розвиткових, психолого-педагогічних занять (послуг) повинні бути враховані як під час планування, так і під час проведення занять;

- зв'язок з практикою: кінцевою метою є підготовка учня до самостійного життя в соціумі, тому передусім визначаються ті види діяльності, які будуть необхідні йому в самостійному житті [4].

Години, визначені для проведення корекційно-розвиткових занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дитину з особливими освітніми потребами у закладі дошкільної освіти.

Тривалість занять визначається з урахуванням віку дитини та виду діяльності **за освітніми лініями Базового компоненту дошкільної освіти.**

Корекційно-розвиткові заняття проводяться за освітніми лініями, які знаходяться на низькому рівні соціально-особистісному розвитку дитини (інваріантна складова):

- Освітня лінія «Особистість дитини»;
- Освітня лінія «Дитина в соціумі»;
- Освітня лінія «Дитина у природному довкіллі»;
- Освітня лінія «Дитина у світі культури»;
- Освітня лінія «Гра дитини»;
- Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»;

Базовий компонент дошкільної освіти – це Державний стандарт дошкільної освіти України, який реалізується програмами на навчально-методичним забезпеченням, що затверджується МОН України.

- Освітня лінія «Мовлення дитини».

Розділ V. Освітня програма, рекомендована фахівцями ІРЦ для роботи з дитиною.

Освітні програми, які можна використовувати в закладах дошкільної освіти для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами представлені за посиланням https://docs.google.com/spreadsheets/d/1-6Qn3PRPqSpDreBZkBFwaPO_ZVWwhAkO-FGGutGpmC8/edit#gid=526961530.

У даному розділі також вказується освітня програма, якою користується вихователь групи.

Розділ VI. Адаптація та модифікація освітніх програм.

При складанні ІПР необхідно проаналізувати, які адаптації/модифікації (за потреби) необхідно розробити для облаштування середовища, застосування належних методів, матеріалів, обладнання, урахування сенсорних та інших потреб дитини.

Адаптація – змінює характер подачі матеріалу, не змінюючи зміст або концептуальну складність навчального завдання.

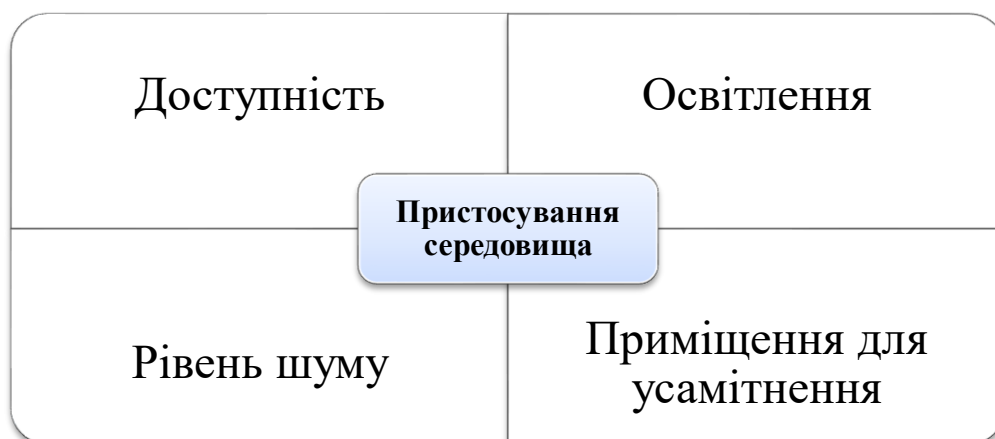
Модифікація – трансформація характеру подачі матеріалу шляхом зміни змісту або концептуальної складності навчального завдання.

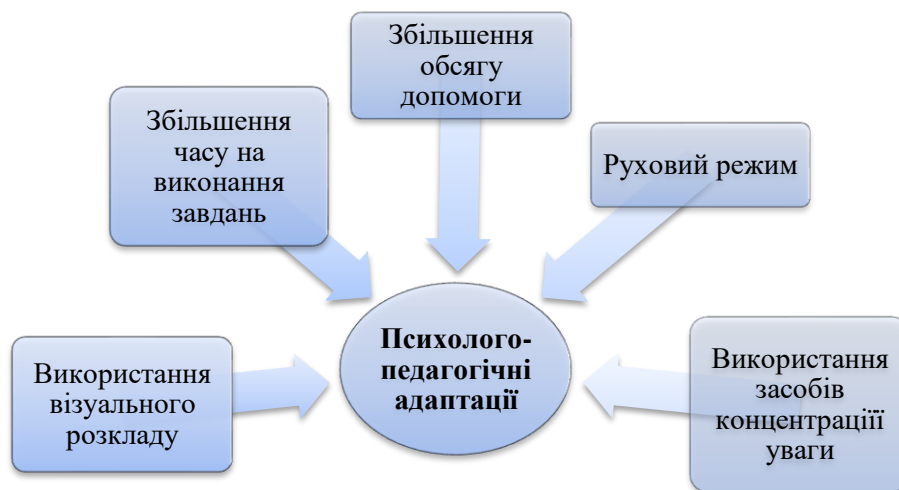
Тобто, при модифікації – зміст, складність завдання для дитини з ООП відрізняється від завдання всієї групи; при адаптації – зміст, складність завдання для дитини з ООП такі ж як і для інших дітей.

Адаптація стосується: пристосування середовища, психолого-педагогічної адаптації та адаптації навчального матеріалу.

Модифікація відображається при скороченні змісту матеріалу та зниженні вимог до виконання завдань.

Лист МОН України від 10.06. 2019 р. № 1/9-365 «Про перелік навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році»

Розділ VII. Індивідуальний освітній план дитини.

Для дітей з особливостями інтелектуального розвитку розробляється індивідуальний освітній план за освітніми лініями строком на 3 місяці з подальшим його продовженням протягом навчального року. В плані зазначаються цілі та завдання, очікувані результати/уміння, методи та засоби реалізації мети, моніторинг та оцінювання досягнень.

Також, індивідуальний освітній план дитини передбачає здійснення моніторингу та оцінювання досягнень. Рекомендовано оцінювати наступними позначками:

« + » – виконує;

« + – » – виконує не систематично, або виконує з допомогою;

« – » – не виконує.

Розділ VIII. Фахівці, які здійснюють психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами.

Зазначається прізвище, ім'я, по батькові фахівця, найменування його посади/спеціальності, підпис.

Розділ IX. Погодження індивідуальної програми розвитку з батьками або законним представником дитини з особливими освітніми потребами.

Розділ X. План консультування батьків у процесі розроблення/виконання індивідуальної програми розвитку.

Зазначається дата, тема консультації, відповідальні особи.

Розділ XI. Засідання фахівців, які здійснюють психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами (дата, присутні, питання, винесені на розгляд, висновки, рекомендації).

Розділ XII. Психолого-педагогічна характеристика дитини за навчальний рік.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII / Верховна Рада України (із змінами і доповненнями станом на 09.08.2019) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Щодо організації діяльності інклюзивних груп в закладах дошкільної освіти: лист Міністерства освіти і науки України від 13.11. 2018 року № 1/9-691 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/list-mon-shodo-organizaciyi-diyalnosti-inklyuzivnih-grup-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti>.

3. Щодо організації інклюзивного навчання у закладах освіти у 2019/2020 н. р. від 26.06. 2019 року № 1/9-409 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1Dv6xCEHVvvhFYmpC3Ewa7NxBTt_v410Z/view.

4. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300.

АСИСТЕНТ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У разі утворення інклюзивної групи вводиться посада асистента вихователя, який забезпечує особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу, бере участь у розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку, адаптує навчальні матеріали, з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

Посада асистента вихователя інклюзивної групи закладу дошкільної освіти вводиться з розрахунку одна штатна одиниця на одну інклюзивну групу.

Асистент вчителя, є педагогічним працівником та здійснює свою діяльність відповідно до посадової інструкції.

Посадова інструкція – це документ, який регламентує організаційно-правовий статус працівників і визначає їх конкретні завдання та обов'язки, права, повноваження, відповідальність, знання та кваліфікацію, які необхідні для забезпечення ефективної роботи працівників. Вимоги посадових інструкцій враховуються під час добору кандидатів на вільні посади, переведенні на іншу роботу, атестації працівників та притягненні їх до дисциплінарної відповідальності в разі невиконання чи неналежного виконання обов'язків, порушення правил внутрішнього трудового розпорядку тощо.

Орієнтовні посадові обов'язки асистента вихователя представлені в листі Міністерства освіти і науки України від 25 вересня 2012 року № 1/9-675 «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя» [1].

Асистент вихователя повинен здійснювати організаційну, навчально-розвиткову, діагностичну, прогностичну, консультативну функції. Також, асистент вихователя є учасником команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами [1].

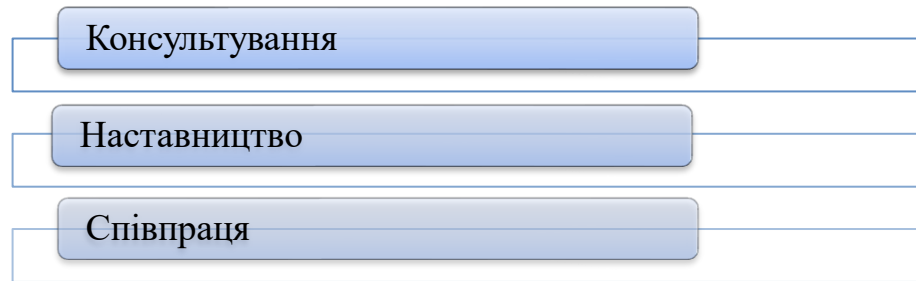
Основними завданнями асистента вихователя закладу дошкільної освіти полягає в адаптації змісту та методів навчання до можливостей і потреб дитини з особливими освітніми потребами. А також, застосування під час занять технологій, форм, методів, спрямованих на опанування необхідного матеріалу дитиною. Асистент вихователя разом з вихователем забезпечує виконання освітньої програми та допомагає дітям з особливими освітніми потребами набувати знання, уміння та навички.

В процесі забезпечення виконання дитиною освітньої програми вихователь/асистент вихователя повинні використовувати різні стратегії роботи в одному колективі – спільне викладання.

Спільне викладання – це така організація освітнього процесу, коли два чи більше спеціаліста спільно проводять викладання у різноманітній групі дітей (серед яких є діти з особливими освітніми потребами) в єдиному фізичному просторі.

Р.3, п. 10 Типового
штатного нормативу
дошкільних навчальних
закладів, затвердженого
Наказом МОН України від
04.11.2010 № 1055

Основні моделі спільного викладання

В умовах інклюзивного навчання та взаємодії асистента вихователя з вихователем доцільно говорити про співпрацю, як найефективнішу модель спільного викладання.

Модель співпраці

Підтримуюче викладання:

асистент вихователя проводить окремі фрагменти заняття з малими групами, допомагає дітям під час самостійної роботи над завданнями, додатково пояснює завдання.

Додаткове викладання:

застосовується тоді, коли асистентові вихователя необхідно додатково пояснити матеріал. Асистент вихователя в ході заняття може повторювати інформацію від вихователя іншими словами, проводити попереднє заняття для дітей з особливими освітніми потребами.

Викладання в команді:

вихователь та асистент вихователя по черзі пояснюють матеріал/проводять фрагменти заняття.

Паралельне викладання:

вихователь та асистент вихователя одночасно працюють з групами дітей у групі. Перевагою такої форми є зменшення кількості дітей, з якими працює один педагог. Застосування форми паралельного викладання дає змогу диференціювати освітній процес та враховувати рівень розвитку вихованців [2].

Асистент вихователя, як учасник команди індивідуального супроводу дитини з особливими освітніми потребами здійснює спостереження за дитиною, з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів і потреб; адаптацію освітнього середовища і навчальних матеріалів відповідно до потенційних можливостей та з урахуванням індивідуальних

особливостей розвитку дитини. Асистент вихователя бере участь в розробці індивідуальної програми розвитку, в організації освітнього процесу, в підготовці індивідуального освітнього плану. Також, готує інформацію для учасників засідання команди супроводу за результатами спостереження за дитиною; надає інформацію батькам, педагогічним працівникам щодо особливостей розвитку, стан засвоєння освітнього плану тощо [3].

Список використаних джерел

1. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя: лист Міністерства освіти і науки України від 25.09. 2012 року № 1/9-675 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/.

2. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі: метод. посіб. /уклад.: О.В. Коган та ін. Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

3. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06. 2018 р. № 609 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psihologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti>.

ДОДАТКИ

Додаток 1

НАКАЗ

**ДИРЕКТОРА КОМУНАЛЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ №5 «БЕРІЗКА» ВІДДІЛУ ОСВІТИ
ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ НОВОУКРАЇНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

від _____ 20__ року

№ _____

м. Новоукраїнка

Про організацію інклюзивного навчання

_____,
**вихованця молодшої групи №1
у 2019/2020 навчальному році**

Відповідно до висновка про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини від _____ р. №____ рішення педагогічної ради Новоукраїнського КДНЗ №5, протокол від _____ р. №____, заяви батьків та з метою задоволення освітніх, соціальних потреб, надання корекційно-розвиткових послуг у закладі дошкільної освіти

НАКАЗУЮ :

1. Організувати інклюзивне навчання у молодшій групі № 1 для вихованця _____, вихователі _____.

2. Призначити асистентом вихователя Краснову Катерину Олексіївну.

3. Вихователю-методисту закладу:

3.1. Координувати роботу команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

3.2. Затвердити у встановленому порядку Індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор

Неоніла ДОНЕЦЬ

НАКАЗ

**ДИРЕКТОРА КОМУНАЛЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ № 5 «БЕРІЗКА» ВІДДІЛУ ОСВИТИ
ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ НОВОУКРАЇНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

від _____ 20__ року

№ _____

м. Новоукраїнка

**Про створення команди
психолого-педагогічного супроводу
дитини з особливими освітніми потребами
на 2019/2020 навчальний рік**

Відповідно до висновка про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини від _____ р. №____, рішення педагогічної ради Новоукраїнського КДНЗ № 5, протокол від _____ р. №____, наказу директора КЗДНЗ №5 від ____ 20__ р. №____ «Про організацію інклюзивного навчання _____, вихованця молодшої групи № 1 у 2019/2020 навчальному році» та з метою задоволення освітніх, соціальних потреб, надання корекційно-розвиткових послуг у закладі дошкільної освіти

НАКАЗУЮ :

1. Вихователю-методисту (Кулик Валентині) розробити на затвердити положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (на основі Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти, затвердженого наказом МОН України від 08.06.2018 р. № 609).

2. Створити команду психолого-педагогічного супроводу вихованця інклюзивної групи _____ у складі:

- 1) Кулик Валентина Миколаївна – вихователь методист;
- 2) Краснова Катерина Олексіївна – асистент вихователя інклюзивної групи;
- 3) Цертій Лариса Олександрівна – вихователь інклюзивної групи;
- 4) Якимчук Ірина Павлівна – вихователь інклюзивної групи;
- 5) Філіпенко Олена Олександрівна – вчитель – логопед логопедичного пункту Новоукраїнського КДНЗ №1 (за згодою)
- 6) Щербина Марія Дмитрівна – сестра медична старша.

3. Команді психолого-педагогічного супроводу здійснювати діяльність відповідно до Положення.

4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор**Неоніла ДОНЕЦЬ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Новоукраїнського
комунального дошкільного
навчального закладу № 5 «Берізка»
Новоукраїнської міської ради
Кіровоградської області
_____ Неоніла ДОНЕЦЬ
«17» вересня 2020 року

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ

на 2019/2020 навчальний рік

1. Загальні відомості:

прізвище, ім'я, по батькові _____

дата народження _____

прізвище, ім'я, по батькові (осіб, які їх замінюють) _____

Телефон _____ Адреса проживання _____

Дата вступу до закладу _____ Група _____

2. Відомості про особливості розвитку дитини

№	Дата	Зміст	Джерело інформації

3. Додаткові освітні та соціальні потреби дитини (додаткова підтримка асистента дитини, супровід соціальним працівником тощо)Так асистент вихователя _____

Ні _____

4. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги

Найменування заняття	Фахівець, який проводить заняття	Місце проведення заняття	Періодичність
<i>Розвиток мовлення (заняття для удосконалення мовлення дитини)</i>	<i>Іван ІВАНОВ</i>	<i>Ресурсна кімната</i>	<i>3 рази на тиждень (понеділок, вівторок, четвер)</i>
<i>Корекція розвитку (заняття для удосконалення сенсорно-пізнавальної діяльності дитини)</i>	<i>Іван ІВАНОВ</i>	<i>Ресурсна кімната</i>	<i>3 рази на тиждень (понеділок, вівторок, п'ятниця)</i>
<i>Ритміка (заняття для удосконалення фізичного розвитку дитини)</i>	<i>Іван ІВАНОВ</i>	<i>Спортивний зал</i>	<i>2 рази на тиждень (середа, п'ятниця)</i>

5. Освітня програма

програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко»

Освітня програма, якою користується вихователь групи

освітня програма для дітей від 2 до 7 років «Дитина»

6. Адаптація та модифікація освітніх програм

Назва адаптації	Так/ні	Примітка
Пристосування середовища		
- доступність	<i>так</i>	
- освітлення	<i>ні</i>	
- рівень шуму	<i>так</i>	
- приміщення для усамітнення	<i>ресурсна кімната</i>	
Психолого-педагогічна адаптація		
- використання візуального розкладу	<i>ні</i>	
- збільшення часу на виконання завдань	<i>так</i>	
- збільшення обсягу допомоги (фізична допомога, зразок, нагадування)	<i>так</i>	
- руховий режим	<i>так</i>	
- використання заохочень	<i>так</i>	
- використання засобів концентрації уваги	<i>так</i>	
Адаптація навчального матеріалу		
- картки-підказки	<i>так</i>	
- засоби альтернативної комунікації	<i>ні</i>	
Модифікація		
- скорочення змісту матеріалу	<i>так</i>	
- зниження вимог до виконання завдань	<i>так</i>	

7. Індивідуальний освітній план дитини

Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

Цілі та завдання	Очікувані результати/уміння, методи та засоби реалізації мети	Моніторинг та оцінювання досягнень
<i>Рахуватиме в межах «10». Знатиме цифри від 1 до 5.</i>	<i>Дидактичні ігри: «Рахуємо разом»; «Скільки предметів?»; «Назви цифру»; «Поєднай цифру та картинку (зображення предметів)».</i>	
<i>Вмітиме порівнювати два предмета.</i>	<i>Дидактична гра «Два предмета (форма, колір, величина)», «З чого виготовлено?». Використання методу ейдетики та опорних схем.</i>	
<i>Матиме уявлення про геометричні фігури.</i>	<i>Геометрична фігура, її назва, форма, характеристика. Дидактичні ігри: «Назви фігуру», «На яку фігуру схожий предмет?», «Домалюй, назви».</i>	
<i>Знатиме частини доби та їх характеристики.</i>	<i>Дидактична гра «Що коли ти робиш?».</i>	
<i>Розрізнятиме просторові напрями відносно себе (вперед, назад, вгору, вниз).</i>	<i>Дидактичні ігри: «Два кроки вперед/назад/вліво/вправо», «Вгорі/внизу».</i>	

8. Фахівці, які здійснюють психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами

Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування посади/спеціальності	Підпис
<i>Кулик В.М.</i>	<i>вихователь-методист</i>	
<i>Якимчук І.П.</i>	<i>вихователь</i>	
<i>Цертій Л.О.</i>	<i>вихователь</i>	
<i>Краснова К.О.</i>	<i>асистент вихователя</i>	

9. погодження індивідуальної програми розвитку з батьками

Я, _____
брав (ла) участь у розробці ІПР та згоден з її змістом.

(підпис)
Дата _____

10. План консультування батьків

Дата	Тема консультації	Відповідальні особи
вересень	<i>Наявний рівень знань, здібностей, умінь, навичок дитини</i>	<i>Вихователі</i>
жовтень	<i>Необхідність розвитку мовлення та моторики дитини вдома</i>	<i>Асистент вихователя</i>
листопад	<i>Взаємодія дитини з іншими дітьми під час гри у групі. Соціалізація дитини.</i>	<i>Вихователі</i>
грудень	<i>Досягнення дитини за три місяці, сильні сторони та потреби</i>	<i>Асистент вихователя</i>
січень	<i>Дорогу до дитячого садка повинна бути корисною та цікавою</i>	<i>Асистент вихователя</i>
лютий	<i>Збагачення словникового запасу дитини</i>	<i>Асистент вихователя</i>
березень	<i>Рівень психофізіологічного розвитку дитини у співвідношенні із віковою нормою</i>	<i>Вихователь-методист</i>

11. Засідання фахівців, які здійснюють психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами

Дата _____
Присутні _____

Питання, винесені на розгляд _____

Висновки, рекомендації _____

12. Психолого-педагогічна характеристика дитини з особливими освітніми потребами за 2019/2020 навчальний рік

Зовнішній вигляд дитини благополучний, охайний. Хлопчик добре розвинений фізично. Соціально-побутові навички самообслуговування сформовані недостатньо. Спостерігаються незначні порушення загальної та дрібної моторики. З боку поведінки дитини спостерігаються відхилення

(хлопчик кидається іграшками та іншими предметами, дуже кричить), проте у хлопчика не проявляється спрямована на дітей чи дорослих агресія. У дитини досить часто відсутня реакція на зауваження, прохання дорослих. Також спостерігається відсутність відчуття обмеженого простору, досить часто намагається тікати з ігрового майданчика, групової кімнати.

Дитина може назвати власне ім'я, прізвище, склад родини. Не може відповісти на запитання про вік, дату народження, професію батьків, домашню адресу. Спостерігаються деякі обмеження у знаннях і уявленнях про оточуючий світ, явищах і предметах навколишнього життя.

У дитини спостерігається деяке порушення сприйняття. Нестійка увага, хлопчик не може достатньо часу концентруватись на певному виді діяльності. Пам'ять - довготривала. Спостерігається незначні порушення мислення. У хлопчика переважає конкретно-дійове мислення. Математичні уявлення сформовані на середньому рівні. Не досить добре орієнтується в часі, у просторі.

Досить часто присутній інтерес до інших дітей, але не довготривалий. У хлопчика інколи присутній інтерес до ігрової та колективної діяльності, любить більше перебувати на самоті, є улюблені іграшки, любить ними гратися сам. Може відбирати іграшки у дітей без дозволу, але після зауваження, повертає, досить часто проявляє надмірну емоційність, проте без спрямованої агресії на кого-небудь.

Словник дитини – на побутовому рівні. Хлопчик користується переважно простими іменниками та дієсловами. У хлопчика спостерігається порушена звукова вимова, його мовлення не завжди можна зрозуміти. Фонематичні процеси знаходяться у стані формування. Спостерігається порушення чіткості мови.

У хлопчика переважає нерівномірна працездатність. Дитина не завжди може контролювати свою діяльність, непосидючий, не може довести справу до кінця. На груповому занятті потребує постійного контролю, адже має нестійку увагу та постійно відволікається. Хлопчик продуктивніше працює на індивідуальних заняттях. Сформованість освітніх навичок між низьким та середнім рівнями. Хлопчик засвоює програму з деякими труднощами.

Бражнікова Тетяна Олександрівна

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ФОРМИ
НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЗАКЛАДУ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД**

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку 09.06.2020 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк – принтер. Тираж 100 прим.
Зам. № 331

КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна, 39/63,
Кропивницький, 25006

Віддруковано в лабораторії інформаційно-методичного забезпечення освітнього
процесу КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна
39/63, Кропивницький, 25006